

גליון תתקטו • ערש"ק פרשת ויקהל

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

האם משה עצמו נצטווה במלאכת המשכן?

שמירת השבת והתיקון לחטא העגל

הגדרת מלאכת מבעיד לשיטת הרמב"ם

מחצית השקל בעבודת הרוחניות

אור
החסידות

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

מחצית השקל

ההמשכות שהיו בבית המקדש חוזרים ונמשכים גם עתה

על-ידי קריאת פרשת שקלים לפני ראש חודש אדר, הנה "הימים האלה נזכרים ונעשים" (אסתר ט, כח), וכמבואר בכתבי האריז"ל (ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט), שכאשר "נזכרים" כדבעי, אזי "נעשים" - שכל ההמשכות שהיו נמשכים בזמן שבית המקדש הי' קיים, חוזרים ונמשכים גם עתה.

ואף על פי שנתנית מחצית השקל היתה עבור הקרבת הקרבנות בבית המקדש, ואילו עכשיו, כאשר ביהמ"ק חרב, לא שייך ענין הקרבת הקרבנות - הרי ידוע (ראה גם תר"מ ח"מ ע' 153. וש"ס) שכל ענין החורבן הוא רק בגשמיות, שכן, השליטה של הגויים היא רק על גשמיות הדברים, ואילו ברוחניות הענינים, הנה גם עתה קיים ביהמ"ק לעד ולעולמי עולמים...

בנתינת מחצית בלבד יש לו חלק בקרבנות הציבור

הנקודה של פרשת שקלים היא - נתינת מחצית השקל, שיש בזה ענין נפלא:

כל אחד מישראל הוצרך ליתן פעם אחת בשנה מחצית השקל. כלומר: לא זו בלבד שלא דורשים ממנו לתת מביתו או לבושו, אלא אפילו מזה שצריך ליתן מממונו, הרי זה רק מחצית השקל - מחצית דייקא (שהרי בכתוב לא נזכר אפילו הסכום "עשר גרה"), ואילו החצי השני

פתיחה

בעזרי"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתקט) היו"ל לפרשת ויקהל (פרשת שקלים), ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

מדור "מקרא אני דורש" שבפתח הקובץ עוסק בדברי רש"י בריש פרשתנו "לי לאמר לכם", שנתקשו המפרשים מאוד בכוונת דבריו הק', ויחדש שרש"י בא לומר שמה עצמו לא נצטווה במלאכת המשכן, ולכן הדגיש שציווי זה נצטווה לומר לבני ישראל אך הוא עצמו לא נצטווה בה, בשונה מאזהרת השבת שגם משה בכלל הציווי.

מדור "יינה של תורה" עוסק בדרך הראויה ליהודי לעסוק בפרנסתו בימות החול, שאם ינהג באופן הנכון, אזי גם השבת שלו תיראה באופן אחר לגמרי, כך שיוכל להקדיש את השבת לעבודת השי"ת, ואזי השבת אצלו תהי' בבחינת "שבת שבתון".

מדור "חידושי סוגיות" עוסק בהגדרת מהות מלאכת מבעיר שחקרו בזה האחרונים אי עיקרה הוצאת האש או כילוי הדבר המתבער, ויחדש דלמרות שדעת הרמב"ם היא שעיקר מלאכת מבעיר הוא הוצאת האש, מ"מ גם לדעתו הא דצריך לאפרו" הוא מגוף צורת מלאכת מבעיר.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בחזרת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבירד הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בחזון הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ב האם נצטווה משה במלאכת המשכן?

מהו החידוש בדברי רש"י שנצטווה משה מפי הגבורה לאמר לישראל את ציווי מלאכת המשכן? / מהו החילוק בין הציווי על שמירת שבת להציווי על מלאכת המשכן? / מהו הטעם לזה שלא נצטווה משה במלאכת המשכן? / ביאור דברי רש"י על הפסוק "זה הדבר אשר צוה ה' לאמר"

(ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 221 ואילך)

פנינים ה המוקדם והמאוחר - מי דוחה את מי?

המוקדם והמאוחר - מי דוחה את מי? (ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 254 ואילך)

בדיקת הכהנים - מדיני כבוד בנין המקדש (ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 238 ואילך)

יינה של תורה ו מנוחת השבת כפי עבודת השבוע

מדוע נאמר "יגיע כפיך כי תאכל" ולא "יגיע ראשך"? / מה הקשר בין שמירת השבת לכפרה על חטא העגל? / כיצד ניצלים ממחשבות בלתי רצויות בתפילת השבת? / ומאיו עבודה זרה יש להישמר בעסק הפרנסה? אופן עבודת פרנסתו של יהודי ושביתתו ביום השבת

(ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 187 ואילך)

פנינים ט עסק פרנסה שמכפר על חטא העגל

עסק פרנסה שמכפר על חטא העגל (ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 187 ואילך)

לקשר גם את "סופי היריעות" (ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 200 ואילך)

חידושי סוגיות י הגדרת מלאכת מבעיר לשיטת הרמב"ם

יכא דברי האחרונים דלשיטת הרמב"ם עיקר גדרה הוא הוצאת האש ולא כילוי הדבר המתבער, ויקשה עפ"י בלשון הרמב"ם בריש מלאכת הבערה; יסיק דאף לדעת הרמב"ם הא דצריך לאפרו" הוא מגוף צורת המלאכה

(ע"פ לקוטי שו"ת חזו"נ עמ' 187 ואילך)

תורת חיים יג כאשר העסק אינו כדבעי

כאשר העסק אינו כדבעי

דרכי החסידות יד העילוי שבציור והרהור טוב

השכל הוא מתון בלבד כדי להבין כל דבר היטב ובאופן יסודי. ואילו הציור וההרהור מעניקים רגש במה שהוא מבין. הרגש שבא בציור והרהור נעלה יותר, בפרטים מסויימים, מאשר הרגש הבא על ידי העמקת הדעת

שיחות קודש טז פרשת שקלים - מחצית השקל

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרם, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר סב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

האם נצטווה משה במלאכת המשכן?

מהו החידוש בדברי רש"י שנצטווה משה מפי הנבורה לאמר לישראל את ציווי מלאכת המשכן? / מהו החילוק בין הציווי על שמירת שבת להציווי על מלאכת המשכן? / מהו הטעם לזה שלא נצטווה משה במלאכת המשכן? / ביאור דברי רש"י על הפסוק "זה הדבר אשר צוה ה' לאמר"

בריש פרשתנו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה', כל העושה בו מלאכה יומת. לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת".

ולאחר מכן ממשיך הכתוב בדברי משה על מלאכת המשכן: "ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר, זה הדבר אשר צוה ה' לאמר. קחו מאתכם תרומה לה' .. וכל חכם לב בכם יבואו ויעשו את כל אשר צוה ה'. את המשכן וגו'" - עד שמסיים את כל ענין מלאכת המשכן והתרומה בעבורו.

ובפירוש רש"י מעתיק התיבות "זה הדבר אשר צוה ה' לאמר" - שאמר משה כהקדמה לדבריו על מלאכת המשכן - ומפרש וז"ל: "זה הדבר אשר צוה ה' - לי, לאמר - לכם".

ונדחקו מפרשי רש"י בכוונתו (ראה רא"ם, גור אריה, שפתי חכמים, ועוד) - מה הוקשה לו בלשון הכתוב, שלכן הוצרך להוסיף תיבת "לי" ותיבת "לכם"? ובכלל: מאי קא-משמע-לן בפירוש זה?

ב. ונראה לבאר, דטובא קמ"ל - כי לשון הכתוב מצד עצמו מוקשה הוא: הלשון "זה הדבר אשר צוה ה'" יש בה משמעות של שליטה, היינו שרק "זה", מלאכת המשכן, הוא "הדבר אשר צוה ה'"; ואינו מובן: האם אזהרת השבת - שכתובה לפני התיבות "זה הדבר" - אינה בכלל "הדבר אשר צוה ה'"? ...!

לקראת שבת

כדי להבין כל דבר היטב ובאופן יסודי. ואילו הציור וההרהור מעניקים רגש במה שהוא מבין. הרגש שבא בציור והרהור נעלה יותר, בפרטים מסויימים, מאשר הרגש הבא על ידי העמקת הדעת.

(תרגום מליקוטי דיבורים ח"א עמ' קפה, א ואילך -
ליקוטי דיבורים המתורגם ללה"ק ח"א עמ' 258 ואילך)

הנודע מודפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלב"ע כ"ז תשרי ה'תשפ"א
תנצ"ה

לקראת שבת

ובכלל קשה, למה הוצרך משה להקדים לדבריו על מלאכת המשכן ש"זה הדבר אשר צוה ה'" - הרי מיד בתחילת הפרשה, עוד לפני שהתחיל משה באזהרת השבת, נאמר "אלה הדברים אשר צוה ה'", ובפשטות נכלל בזה גם הציווי על מלאכת המשכן, הסמוכה לאזהרת השבת;

[ואדרבה: עיקר הקהלת בני ישראל היתה בשביל למסור להם את הציווי על מלאכת המשכן, ואזהרת שבת נזכרה רק בתור מאמר המוסגר - כדי לומר שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת (כדברי רש"י בפסוק ב - "הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת").]

ומעתה מסתבר, שעיקר ההקדמה "אלה הדברים אשר צוה ה'" מתייחסת לציווי מלאכת המשכן, שהיא המטרה שלשמה הקהיל משה את בני ישראל (וראה אכן עזרא, רמב"ן וחזקוני עה"פ);

למה איפוא צריך משה לחזור ולומר עוד הפעם - לאחר שהזכיר אזהרת שבת - "זה הדבר אשר צוה ה'?"

סוף דבר: הקדמה זו שהקדים משה - "זה הדבר אשר צוה ה'" - אומרת דרשני.

ג. אך החידוש בהקדמה זו הוא בתיבה האחרונה - "זה הדבר אשר צוה ה'") לאמר: בתחילת דברי משה, לפני שהזהיר על השבת, נאמר "אלה הדברים אשר צוה ה'" - ולא נאמר "לאמר"; וזהו החידוש שמחדש כאן משה, לאחר שסיים אזהרת שבת והוא מתחיל לדבר על מלאכת המשכן, שדבר זה דוקא (הציווי על מלאכת המשכן) "צוה ה' לאמר".

והכוונה בזה מבאר רש"י בלשונו המדויקת - "זה הדבר אשר צוה ה' לי, לאמר לכם": אזהרת השבת היא דבר "אשר צוה ה'" לכל בני ישראל, גם למשה עצמו. כאשר צוה ה' "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון וגו'" - היתה הכוונה בזה להזהיר את כלל ישראל, כולל משה רבינו בכבודו ובעצמו;

אך ציווי זה על מלאכת המשכן, צוה ה' למשה לא בשביל עצמו, אלא רק בשביל "לאמר לכם" - לכלל ישראל.

ולכן, לאחר שסיים משה את אזהרת השבת שגם הוא בכללה, והוא בא לדבר עתה על מלאכת המשכן, הוא מקדים ואומר לבני ישראל: "זה הדבר", הציווי על מלאכת המשכן (בשונה מאזהרת השבת שנאמרה קודם לכן), "אשר צוה ה' (לי)" - הרי אין ציווי זה מיועד עבורי בעצמי, אלא כל מה שנצטוויתי בזה הוא "לאמר (לכם)", שאתם תעסקו בדבר (ולא אני).

והיינו, שבאזהרת השבת הרי גם משה עצמו בכ"ל, ולכן נאמר שם "אלה הדברים אשר צוה ה'" ולא נקט "לאמר", ואילו ציווי מלאכת המשכן נאמר למשה רק על מנת "לאמר לכם", שימסור אותו לבני ישראל, אבל הוא עצמו אינו בכלל הציווי.

העילוי שבציור והרהור טוב

השכל הוא מתוך בלבד כדי להבין כל דבר היטב ובאופן יסודי. ואילו הציור והרהור מעניקים רגש במה שהוא מבין. הרגש שבא בציור והרהור נעלה יותר, בפרטים מסויימים, מאשר הרגש הבא על ידי העמקת הרעיון.

"מידה טובה מרובה ממידת פורענות"

הגמרא ביומא (עו, א) דנה אם מידה טובה מרובה ממידת פורענות, או ח"ו, מידת פורענות מרובה ממידה טובה, ובאה לידי מסקנה שמידה טובה מרובה ממידת פורענות. במבול כתוב "וארובות השמים נפתחו", ובנתינת המן כתוב "ודלתי שמים פתח". הגמרא בסוטה (יא, א) אומרת הלכה פסוקה: "ולעולם מידה טובה מרובה ממידת פורענות".

בציור שאדם מצייר במחשבתו דבר מה, ומתעמק בו בהרהור חזק, עד שהוא מרגיש בדבר שהוא מהרהר בו, ישנם שני סוגי הרהורים וציורים: ציור טוב וציור רע.

מיותר להסביר זאת, ובמיוחד להסביר את הציור הרע, לדאבוננו זו היא הפינה החשוכה בחלק מסוים של אנשים, הסובלים, לא עלינו, מהרהורים רעים ומציורים רעים מסויימים, ובמיוחד בשנים הצעירות. מר מאוד לדבר על כך, ורחמנות מרה יותר לשותוק.

הרגש שבא בציור והרהור נעלה יותר מרגש הבא על ידי העמקת הרעיון

החושים והכוחות של ציור והרהור הם מתנה מיוחדת שמעניק השי"ת לאדם. הרי זה המתווך האמיתי המעלה את האדם למדרגה עליונה, מוציא אותו מחיי החולין, מציל אותו מהמהומה והרתיעה השוררת ברשות הרבים, ומעמיד אותו ברשות היחיד.

אך כל האמור הוא כאשר הוא מנצל את הציור והרהור בדבר טוב, אז זה מעמיד את האדם במדרגה עליונה. על-ידי ציור והרהור, יכול האדם להגיע לרגשות כאלה, בטוב נפשי אמיתי וטהור, שבאמצעות השכל לא יגיע אליהם אף פעם. השכל הוא מתווך בלבד

כאשר העסק אינו כדבעי

לחבירו שכשהאחד מתרגז, מתרגז גם השני, ובשעת התגלות מדות הנה מכה מוחין ושכל, ואחר כך 'תופסים' את עצמם' שלא היו צריכים לומר מה שאמרו ("חאפט מען זיך אז מען האט ניט געדארפט זאגען דעם ווארט"), ונוסף על כל זה העדר השלום אינו בריא גם בעד העסק ולפעמים הן בגשמי[ות] והן ברוחניות, וכאשר יפעול בעצמו להיות יותר במוחין ומעט במדות, הנה בדרך ממילא יתגלו ("וועלן זיך ארויסווייזן") דרכים איך להעמיד העסק ותהי' גם העבודה בהעסק כדבעי למהוי.

אחת מהטעויות שרואים אצל אברכים, שמחלקים בעולם הגשמי מן הרוחני (שבדקות דקות הוא ענין היפך האמונה, דאמונה ה' אחד ושמו אחד הן בגשמיות והן ברוחניות) במילא נראה להם שאם העסק אינו כדבעי, צריך לחפש רק לתקן בנוגע להעסק עצמו, ואין חושבים אולי זה מפני שצריך למלאות מה בעיני תורה ומצות, **שהם** צנוור לפרנסה, וכאשר יהי' חזק בשמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש, בחומש תהלים ותניא, הידועים, וגם בקביעות עתים לתורה נוסף על ה"נ", בנגלה ובחסידות, הנה אז גם גשמיות העסק יהי' הלך וטוב ובשמחה.

בברכה להצלחה ברוחניות וגשמיות לו ולזוגתו שיחיו.

(אנרות קודש ח"ט עמ' לו ואילך)

להרבות בצדקה ולהתחזק בבטחון

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מ... בו כותב אודות מצב הדחוק בפרנסה.

...ידועה העצה היעוצה להרבות בצדקה, ועד כמה שלא יהי' קשה, להרבות עכ"פ בפרוטות אחדות יותר, מהרגלו בזה בעבר, ומהזמנים המסוגלים לזה, הוא בכל יום חול קודם תפלת הבקר.

ועוד והוא העיקר להתחזק בבטחון בהשי"ת הזן ומפרנס לכל בטוב בחן ובחסד וברחמים, ובפרט על פי המובן בענין דהשגחה פרטית, ונתבאר הענין בתורת החסידות שהוא על כל אחד ואחת ולפרטי פרטיו, וידוע פתגם הנפלא של כ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס בהיום יום, כ"ח חשוון) שזהו משלים הכוונה העליונה, עיי"ש, וחזק בטחון מוסיף עוד יותר בהנ"ל.

(אנרות קודש ח"ט עמ' ער ואילך)

טיפול בעניני התורה ומצוות

קבלתי מכתבו מ... בו כותב על דבר המצב בהעסק והחיכוכים בינו ובין... בהעסק...

בפרט זה עלי להוסיף, שרואים במוחש שההתרגזות בעניני עולם, לא רק שאינו מועיל אלא עוד מקלקל, ובפרט בהיחס שבין אחד

ובדרך זו מתבארים כמין חומר דברי רש"י לקמן (פקודי לט, לג): "שלא עשה משה שום מלאכה במשכן". ומהלשון "שום מלאכה" משמע, שלא זו בלבד שלא עסק בהמלאכה עצמה, עשיית המשכן וכליו, אלא אפילו ההבאה לנדבת המשכן - שגם היא נקראת בפרשתנו (לו, ו-ז) בשם "מלאכה" - גם בה לא השתתף (וראה בארוכה שיחת ש"פ פקודי תש"ל).

ולפום ריהטא נראה תמוה - איך יתכן שכל בני ישראל קיימו בשמחה ובהתלהבות כו' את מצות ה' על תרומת המשכן, ורק משה רבינו לא עשה בו "שום מלאכה"?

אמנם לפי הנ"ל אתי שפיר, כי משה לא היה בכלל הצייוי על המשכן - כל הצייוי שקיבל משה היה כדי "לאמר לכם", שבני ישראל ישמעו ממנו את הצייוי ויעסקו בענין זה, אך לא הוא עצמו.

ד. ועדיין טעמא בעי - מה נשתנה הצייוי על מלאכת המשכן מכל מצוות התורה, שדוקא בצייוי זה אין משה רבינו בכללו (והוא רק צריך "לאמר לכם")?

ובדרך הפשט יש לומר: כל בני ישראל היו צריכים את ענין המשכן, בתור כפרה על חטא העגל. כי, בחטא העגל נעשה ריחוק בין הקב"ה וישראל, והמשכן בא לתקן זאת ולהחזיר את השראת השכינה בבני ישראל - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (וכדברי רש"י (ר"פ פקודי), שהמשכן הוא "עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם");

אולם נשתנה משה מכל בני ישראל, שהוא לא היה כ"ף בשעת חטא העגל, ולא יכול אפילו למחות וכו', כיון שהיה אז בהר סיני ולא ידע מכל המתרחש, כך שלא היתה לו שום שייכות לחטא.

ולכן אצלו המשיכה השראת השכינה גם לאחר החטא - וכדברי הכתוב (תשא לג, ז): "ומשה יקח את אהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה", (וברש"י שם: "ומשה מאותו עון והלאה .. לוקח אהלו ונוטהו מחוץ למחנה, אמר מנודה לרב מנודה לתלמיד .. אפילו מלאכי השרת כשהיו שואלים מקום שכינה, חבריהם אומרים להם הרי הוא באהלו של משה");

ונמצא שמשה לא הוצרך להחידוש של המשכן, כיון שהשכינה היתה "באהלו של משה" עוד לפני הקמת המשכן.

בלשונות רש"י בסוגיא דשבת שם, ובכס"מ ומ"מ על הרמב"ם כאן.

איברא דאין זה מיישב לגמרי סדר לשון הרמב"ם, כי סו"ס, כיון שעיקר חיוב המלאכה הוא משום ריבוי האש היה צריך להתחיל תיאור מלאכת מבעיר באופן המתאים למהותה של מלאכת מבעיר, שהאדם עושה את המלאכה בשביל כוונת המלאכה עצמה (הוצאת האש), והיינו שצריך לאש גופא, בשביל חמימות האש או אור האש.

ודו"ק היטב, דאדרכה, עיקר הצורך וההכרח לשלול שמבעיר אינו מקלקל הוא רק להסוברים דמלאכת מבעיר היא "שריפת וכליון העצים", כי לדבריהם נמצא, שבעצם הוי מלאכת מבעיר מלאכה של קלקול (שריפה וכליון), ומובן ההכרח להדגיש תיכף בתחילת תיאור המלאכה, שחייבים עליה רק כשאינה השחתה וקלקול [כשם שמצינו גבי חובל (ראה רמב"ם פ"ח ה"ד-ח), "בוצע . . המפריש את הארוג" (שם פ"ט ה"כ), קורע (שם פ"י ה"י), מוחק (שם פ"א ה"ט) - שכולן הן (במהותן) פעולה של קלקול, ולכן מוכרחת ההדגשה שהחיוב הוא רק כשיש תיקון. והוא הדין גבי הבערה להסוברים שעיקרה כילוי; משא"כ לדעת

הרמב"ם ש"עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים אלא משום ריבוי האש", א"כ תוכנה של מלאכת מבעיר הוא מעיקרא ענין של תיקון, "הוצאת האש או שמרבה האש", ואין אנו צריכים להבהרה בראשית הדברים דאיכא תיקון ד"צריך לאפרו".

ומכ"ל הלין נמצינו מוכרחים לשיטת הרמב"ם בחידוש רבתי, דעל כרחין יש לחבר ולצרף הדברים ולומר דבאמת גם לפמ"ש אדמו"ר הוקן ש"ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש" (ולא ענין הכליון), עדיין עיקר גדר מלאכת מבעיר הוא כשהוא "צריך לאפר", והיינו דכדי שתהא כאן צורת המלאכה צריך שהוצאת וריבוי האש תהיה דוקא באופן כזה שישנו צורך בהאפר הממשי הנוצר מכך נועיי"בלקו"ש חל"ו ע' 189 ואילך טעם לדבר ע"פ דרוש ואגדה אמאי עיקר צורת המלאכה, אף שענינה להוציא ולהרבות אש, הוא בצריך לאפר. ולכן מתחיל הרמב"ם באופן זה, ורק שממשיך דמ"מ אף "המדליק את הנר . . בין להתחמם בין להאיר ה"ז חייב", היינו דמחדש על צורת המלאכה העצמית אופן נוסף, דאע"פ שבאופן זה אינו צריך לאפר מ"מ "ה"ז חייב" נובלקו"ש שם נתבאר גם הטעם לזה ע"פ דרוש ואגדה, עיי"ש ותמצא נחת].

פנינים

עיונים וביאורים

לציווי מלאכת המשכן, שהרי משה לא חטא בעגל ולא נזקק לכפרה, וממילא לא נצרך לאזהרה יתירה על כך.

ומעתה אין להקשות מדברי רש"י בפרשת תשא, כי אין משמעות דברי רש"י כאן שהקדמת ענין בכתוב מלמדת שהוא חשוב יותר מהמאוחר לו, אלא רק שהקדמת ענין בדיבור לאדם יש בה כדי לחזק את חשיבותו בעיניו ולגרום לו להיזהר בו יותר.

בדיקת הכהנים – מדיני כבוד בנין המקדש

ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם קדש שבת

הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת (לה, ב. רש"י)

כתב הרמב"ם בסוף הלכות בית הבחירה, בענין הבדיקה שהכהנים היו עושים בבית המקדש כל לילה באבוקות של אור: "כסדר הזה עושין בכל לילה ולילה, חוץ מלילי שבת, שאין בידם אור, אלא בודקין בנרות הדולקין שם מערב שבת".

והקשו מפרשי הרמב"ם (ראה כס"מ כאן, ועוד): מדוע נאסר עליהם לטלטל את האבוקות בלילי שבת, והלא "אין שבות במקדש" (ראה רמב"ם הלכות שבת פכ"א הכ"ז ועוד)?

ויש לומר:

בדיקה זו שהיו הכהנים עושים דומה היא לשמירת המקדש, שלגבי כתב הרמב"ם (שם בתחילת הפרק), שאינה מפני הפחד מאויבים, אלא "אין שמירתו אלא כבוד לו". והיינו, שבדיקה זו היא מהלכות כבוד המקדש.

ומעתה יש לומר, שלא אמרו "אין שבות במקדש" אלא בדברים שהם צורך העבודה הנעשית במקדש, אבל בדברים שהם מעצם גוף בנין המקדש קיי"ל לאידך גיסא, שאין בנין בית המקדש דוחה שבת, ובזה לא התירו חכמים (ש"מעין דאורייתא תיקון" (פסחים ל, ב)) אפילו שבות. וכיון שבדיקת הכהנים היא מדיני כבוד בנין המקדש עצמו, דינה כדין בנין בית המקדש שאינו דוחה שבת, ולכן לא התירו לשומרים לטלטל אבוקות בשבת לצורך בדיקת המקדש.

המוקדם והמאוחר – מי דוחה את מי?

ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם

קדש שבת

ששת ימים – הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת (לה, ב. רש"י)

מדברי רש"י משמע שהמוקדם בכתוב הוא החשוב יותר, והמאוחר נדחה מפניו, ולכן "הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן", להורות ששמירת השבת חשובה ממלאכת המשכן, ולכן אין מלאכת המשכן דוחה את השבת.

והקשו מפרשי רש"י (ראה דברי דוד, באר מים חיים (לאחר המהר"ל ועוד), דלעיל בפרשת תשא (לא, יג) משמע להיפך - שהמאוחר הוא החשוב יותר, שהרי נאמר שם (לאחר גמור ציווי מלאכת המשכן) "אך את שבתותי תשמורו", ופרש"י: "אע"פ שתהיו רדופין כו' בזריזות המלאכה כו', שבת אל תידחה מפני", ומשמע שדוקא מפני ששבת נאמרה באחרונה אינה נדחית מפני מלאכת המשכן.

ויש לבאר:

כוונת דברי רש"י כאן אינה לומר שהקדמת אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן בכתוב באה לאמר שמלאכת המשכן אינה דוחה את השבת, שהרי זאת למדנו כבר מפרשת תשא, ואין הכתוב צריך לחזור ולפרש לימוד זה בפרשתו.

אלא כוונת רש"י היא לבאר את הטעם שמשם רבינו "הקדים להם", לבני ישראל, את אזהרת השבת, ושינה בזה מסדר הדברים כפי שנאמרו לו ע"י הקב"ה, שהקדים את ציווי המשכן לאיסור השבת. ולזה מבאר רש"י, שבני ישראל נזקקו לאזהרה יתירה על כך שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, כדברי רש"י לעיל שבני ישראל היו רדופים להזדרז במלאכת המשכן, ברצונם לזרז את הכפרה על חטא העגל. ולכן, בנוסף לזה שמסר לישראל את ציווי הקב"ה שמלאכת המשכן לא תדחה שבת, הוסיף ו"הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן", כדי להדגיש בפניהם את חשיבותה ומעלתה של השבת, שלא יבואו לחללה בזריזותם במלאכת המשכן.

[ועי"ז יובן הטעם שהקב"ה בדבריו למשה לא הקדים אזהרת שבת

מנוחת השבת כפי עבודת השבוע

מדוע נאמר "יגיע כפיך כי תאכל" ולא "יגיע ראשך"? / מה הקשר בין שמירת השבת לכפרה על חטא העגל? / כיצד ניצלים ממחשבות בלתי רצויות בתפילת השבת? / ומאיזו עבודה זרה יש להישמר בעסק הפרנסה?

אופן עבודת פרנסתו של יהודי ושבתתו ביום השבת

"למחרת יום הכפורים", כאשר ירד משה מן ההר הקהיל "את כל עדת בני ישראל", ומסר להם את "הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם": "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי' לכם קודש שבת שבתון לה'" (ריש פרשתנו ובפרש"י. וראה במקור הדברים ההכרח לכך ש"הדברים" הוא הציווי ע"ד שבת).

ויש לתמוה: הלא בעת מתן תורה נצטוו כבר ישראל על שמירת שבת, והוא אחד מעשרת הדיברות, ומפני מה הוצרך משה לחזור ולצוותם "וביום השביעי . . שבת שבתון"?

ומשמע, שציווי זה השני אודות שמירת השבת, קשור עם המחילה והסליחה על חטא העגל. ולכן מסר משה ציווי זה בעת ירידתו מההר, לאחר שכיפר הקב"ה על חטא העגל ואמר "סלחתי כדברך" (שלח יד, כ. וראה בפרש"י תשא לג, יא). וטעמא בעי.

"יגיע כפיך" – ולא "יגיע ראשך"

התיבות "ששת ימים תעשה מלאכה", אינן רק הקדמה בעלמא לציווי "וביום השביעי יהי' לכם קודש", אלא יש בהן תוכן וציווי בפני עצמן. בתיבות אלו מבהיר משה לבני ישראל כיצד צריכה להיראות עבודת הפרנסה של יהודי.

תיבת "תעשה" נקראת בתי"ו צרוי ועי"ן קמוצה, ומשמעות תיבה זו היא שאין האדם עושה את המלאכה, אלא המלאכה תיעשה מאלי. ואף שציווי זה מדבר בפשטות ביהודי העושה בעצמו את מלאכתו, מכל מקום יכול אדם לעשות מלאכה בעצמו, ועדיין נחשב הדבר כאילו נעשתה מאלי.

כאשר האדם מתעסק במלאכתו במסירה ונתינה, ומשקיע בה את כל כוחות נפשו ורצונו, אזי נקראת המלאכה על שמו, ואפשר לומר שהוא עשאה. לעומת זאת, כאשר האדם עושה

לקראת שבת

יא

(האש), חייבים ג"כ משום מבעיר; אבל כיון ששיטת הרמב"ם היא שגדר מלאכת מבעיר הוא "הוצאת האש", הו"ל להתחיל מהדוגמא שהביא אח"כ "המדליק את הנר . . בין להתחמם בין להאיר", שחמימות ואור הוא צורך בגוף האש – ותימה אמאי התחיל מהדוגמא ד"צריך לאפר", שהאפר נוצר על ידי "כליון ושריפת העצים".

והנראה בזה בהקדים דהנה פשטות הענין כאן הוא שמ"ש הרמב"ם דחיוב מבעיר הוא רק היכא דצריך לאפר, וכן מ"ש דהחיוב הוא בין הדליק להתחמם ובין להאיר, לא באו הדברים לענין הגדרת עצמיות המלאכה [ומובן גם דאין לפרש דכוונתו להבהיר כאן דאי לאו הכי הוי מלאכה שא"צ לגופה, דהא לדעת הרמב"ם קיי"ל דחייב גם על מלאכה שא"צ לגופה, כמ"ש ריש פ"ז], אלא במ"ש כאן בא להבהיר היאך מבעיר לא הוי מקלקל, שע"ז פירט וכתב דחייב בא' מהאופנים הללו, כשהוא "צריך לאפר" או כשהוא "בין להתחמם בין להאיר". ומה שהקדים דוקא בדוגמא דהבערה באופן "שיהא צריך לאפר" הוא לפי שבאופן זה מודגש יותר שאין כאן שום ענין של השחתה וקלקול, אפילו מצד גוף הפעולה דשריפת וכליון העצים, דכיון שהוא צריך לאפר, נמצא, שאין כאן מעשה של השחתה וכליון (ביטול מציאות העצים), אלא מעשה של תיקון, שעושה (ומהפך) את העצים לאפר (שהוא צריך לו). משא"כ כשמדליק את הנר "בין להתחמם בין להאיר", הרי אע"פ שכוונת האדם היא בשביל תיקון הנעשה ע"י האש (חימום או אור), מ"מ, הרי יש צד קלקול בפעולה זו, קלקול העצים בשביל התיקון שע"י האש. ועדיין יל"ע בחילוק זה, ועיי'

חשיב צריכה לגופה [היינו דודאי התוס' ס"ל דעיקר החיוב משום ריבוי האש ולא משום הכילוי והאפר הנוצר, ולכן הקשו שצריך לאפרו אינו צריך לגופה]. וזה פשוט ואין צריך לפנים" (ובשו"ת אבני נזר שם נתקשה בראיות אלו, וס"ל שמלאכת מבעיר היא "כילוי הדבר". ע"ש).

והנה הגאון מרוגטשוב שם הביא עוד ראייה ששיטת הרמב"ם היא ד"גדר הבערה" אינו "מה שעל ידי זה כלה מה שדולק" אלא "מציאות האש" – מהא דקיי"ל (כפסק הרמב"ם כאן) דמבעיר כל שהוא ג"כ חייב, ד"אם הוה משום דבר הנדלק הוה צריך שיעור כל אחד כפי מה שהוא, ועפ"ז הסיק ש"שיטת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל הוא שהחיוב הוא עצם הדבר", היינו שהמלאכה היא "מציאות האש" ולא "מה שע"י זה כלה מה שדולק" [אבל גם הגאון הנ"ל הביא דיש שאינם סוברים כהרמב"ם, כי "בכ"מ מוכח דהחיוב הוא רק בשביל הנפעל שנעשה ע"י האור"], ועד"ז הוכיח בשיטת הרמב"ם בצפ"ע ה' תרומות ל, ג-ד.

אולם, עפ"ז צע"ק לשון הרמב"ם וסדר דבריו בהלכה זו, דבתחלה (וכעיקר הגדרת המלאכה) נקט הבערה בשביל האפר, ורק לבסוף נקט גם הבערה בשביל האש עצמה ("להתחמם" או "להאיר"). דהנה, בשלמא להסוברים שמלאכת מבעיר גדרה "שריפת וכליון העצים" ניחא הא דנקט הדוגמא ד"צריך לאפר", כי צורך זה שייך לגוף המלאכה (שריפת וכליון העצים), שהרי האפר נוצר מכליון העצים, ורק אח"כ יש מקום להוסיף, דגם כשאין הצורך בהאפר (הנוצר מכליון העצים), אלא בחמימות ואור

הגדרת מלאכת מבעיר לשיטת הרמב"ם

יביא דברי האחרונים דלשיטת הרמב"ם עיקר נדרה הוא הוצאת האש ולא כילוי הדבר המתבער, ויקשה עפ"י בלשון הרמב"ם בריש מלאכת הבערה, יסיק דאף לדעת הרמב"ם הא ד"צריך לאפר" הוא מטף צורת המלאכה

ועוד. ובשו"ע רבינו הזקן או"ח סי' תצה ס"ב נקט ד"ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש", ובקו"א שם הוכיח דכן היא דעת הרמב"ם מההלכה דנן, ד"אע"פ שהמבעיר אינו חייב א"כ צריך לאפר [כמבואר בשבת קו, א], אעפ"כ עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים אלא משום ריבוי האש כדמשמע בהדיא ברמב"ם פרק י"ב מהלכות שבת גבי חימום ברזל באור [דחייב משום תולדת מבעיר אף שאינו מכלהו ע"י האש], עיין שם במגיד משנה שכל דבר שהוא עצמו נעשה אור כו'. וכן משמע בגמרא דכריתות [כ, א] שהביא הרמב"ם שם דהמדליק הנר אף על פי שאין צריך לאפר חייב. וכן משמע בתוס' סוף פרק האורג [שבת שם] ד"ה בחובל עיין שם שהקשו צריך לאפר היכי

כתב הרמב"ם ריש פ"ב מהל' שבת "המבעיר כל שהוא חייב, והוא שיהא צריך לאפר, אבל אם הבעיר דרך השחתה פטור מפני שהוא מקלקל, והמבעיר גדישו של חבירו כו' חייב אע"פ שהוא משחית מפני שכוונתו להנדם משונואו והרי נתקררה דעתו כו' מתקנים הן אצל יצרן הרע. וכן המדליק את הנר או את העצים בין להתחמם בין להאיר הרי זה חייב. המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב".

והנה, בהגדרת מהות מלאכת מבעיר בשבת מצינו חקירה גדולה באחרונים, אם עיקרה ויסודה הוא פעולת הכיילוי של הדבר המתבער ע"י האש או עצם בעירת האש והתרחבותה, עיי' בשו"ת אבני נזר או"ח סי' רלח, ובדברי הגאון מרוגטשוב בשו"ת צפנת פענח דווינסק ח"ב סי' לה,

עבודתו מצד ההכרח בלבד, ואין כוחות נפשו משוקעים במלאכה, הרי דומה הדבר כמו שנעשית המלאכה מאלי'.

ועסקו של יהודי לפרנסתו, צריך להיות באופן זה דווקא, שאינו שקוע בה בכוחות נפשו: יהודי מאמין ויודע שפרנסתו ומזונותיו נקבעים וניתנים לו מאת הקב"ה בלבד, וכל התעסקותו בעבודת הפרנסה היא רק בבחינת הכנת "כלי" שבו תשרה ברכת הקב"ה. הקב"ה מבטיח (ראה טו, יח) "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה", והיינו שברכת הפרנסה תשרה ב"אשר תעשה", בעסק הפרנסה בגשמיות. ולשם כך, די ב"אשר תעשה", בכוח העשי' בלבד, ואין צורך להשקיע בעבודת הפרנסה גם את הכוחות הנפשיים הנעלים שבאדם. וגם את כח העשי' אין צורך להשקיע בפרנסתו, אלא במידה המוכרחת בלבד.

על כך נאמר "יגיע כפיך כי תאכל" (תהלים קכח, ב): על יהודי להשקיע בעסק הפרנסה את "כפיו", את כח המעשה התחתון בלבד, ואילו הכוחות הנעלים יותר אינם מונחים בעבודת הפרנסה, אלא מוקדשים לעבודת ה' בלבד (וראה במקור הדברים מדוע נקראת מלאכה זו בשם "גיעה").

וזהו "ששת ימים תעשה מלאכה": מלאכתו של יהודי צריכה להיות בלא מסירה ונתינה, אלא כאילו היא נעשית מאלי'. ועליו להשקיע בה את כח המעשה בלבד, ורק במידה המוכרחת.

הדרך לבוא למנוחה אמיתית ביום השבת

המבואר למעלה ביחס הראוי לעסקי הפרנסה, אינו נוגע ל"ששת ימים" בלבד, אלא גם ל"יום השבת":

בנוגע לשביתת השבת אמרו רבותינו (מכילתא יתרו כ, ט. הובא בטושו"ע או"ח סש"ו ס"ח. שו"ע אדמו"ר הזקן שם, סכ"א) "יראה אדם בכל שבת כאילו כל מלאכתו עשויו". ביום השבת קודש צריך האדם להיות שלו ורגוע, ולא להיות טרוד כלל מענייני פרנסתו שעוסק בהם ב"ששת ימים". עליו לדמות בנפשו כאילו פרנסתו מסודרת, וממילא יהי' ללא דאגות כלל.

לפעמים, יהודי מנסה לקיים הוראה זו, ולנתק עצמו מכל "עובדין דחול" ודאגות הפרנסה, אך הדבר קשה עליו ביותר. הוא מנסה לעסוק בלימוד תורה בעיון, להתפלל בכוונה כראוי, ו"לאסתכלא ביקרא דמלכא" (ראה זהר ח"ב רמז, ב ועוד); אך תוך כדי כך נופלות לו במוחו, שלא מרצונו, מחשבות שונות ומשונות, שמבלבלות אותו מעבודתו.

וסיבת קושי זה היא משום שאין האדם מקדים ומקיים במשך ימי השבוע את הציווי "ששת ימים תעשה מלאכה", "תעשה" מאלי'. הוא הי' מונח במשך השבוע במלאכתו, והשקיע בזה את כל מחשבתו. וכאשר "פותחים את הדלת" למחשבות בלתי רצויות, אזי נכנסות גם מחשבות שלא התכוון אליהן מתחילה. ואף ביום השבת, אין בכוחו "לסגור את הדלת" ולמנוע את כניסתן של המחשבות המפריעות לעבודת השי"ת.

אם הי' האדם מתנהג על פי הוראת התורה, ומשך כל ה"ששת ימים" הי' עושה מלאכתו כטפל וכהכרח, "תעשה" בתי"ו צרוי, הרי כאשר מגיע יום השבת לא הי' חשש שיפריעו

אותו מחשבות מעסק הפרנסה, שהרי גם במשך ימי השבוע לא הי' עסוק ומונח בזה.

וכאשר הולך האדם בדרך הראוי', הרי כל ימי השבוע הם אצלו בבחינת "שבת", שהרי אינו טרוד מעסקי הפרנסה. ואזי, בבוא יום השבת תגדל המנוחה עוד יותר. והדבר מרומז בכתוב "ששת ימים וגו'": כאשר "ששת ימים תעשה מלאכה" באופן הראוי, וכל השבוע הוא בבחינת "שבת", הנה ביום השביעי תוכל המנוחה, ויהי "שבת שבתון".

וזהו מה שלאחר שציוותה תורה על שמירת השבת בעשרת הדיברות, חוזרת התורה ומצוה שנית בפרשתנו, וזאת בכדי להבהיר את הדרך בה יש להתכונן לה במשך ה"ששת ימים".

שמירת השבת כראוי – תיקון לחטא העגל

ומעתה יובן מדוע הציווי "ששת ימים תעשה מלאכה" נמסר לישראל "למחרת יום הכיפורים", כאשר סלח הקב"ה לישראל על חטא העגל:

תחילת טעות עבודה זרה בעולם, הייתה ש"אמרו הואיל והאלקים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם. . . ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד" (רמב"ם הל' עכו"ם פ"א ה"א). והיינו, שטעו לחשוב שמכיוון שהקב"ה משפיע לעולם באמצעות הכוכבים ומזלות, "ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים" (ברכה לג, יג), אם כן ראוי לכבד גם את המזלות. ואף שגם הם הודו שהשי"ת הוא מקור ההשפעה, הרי טעו שיש להחשיב גם את ה"ממוצעים" שדרכם מגיע השפע לעולם.

ודבר זה שקר וטעות הוא, שהלא מזלות אלו אינם אלא "כגרון ביד החוצב" (ע"פ ישעי' י, טו), ואין להם בחירה והשפעה וחשיבות כלל. וכאדם האוחז בגרון וחוצב בו, שלא יעלה על הדעת שהגרון יש לו איזו חשיבות והשפעה במלאכה.

והנה, הובא בסה"ק (עיין לקוטי תורה אחרי כז, ג. ספר המצוות להצמח צדק (דרך מצותיך) קז, ב ואילך. ספר המאמרים מלוטש תשרי-חשוון עמ' שכג ואילך) אשר בדקות יותר, שייכת עבודה זרה גם בעת עסק האדם בפרנסתו:

נתבאר למעלה, שכל ענייני השתדלות והתאמצות בפרנסה אינם מועילים להרוויח יותר, ורק ברכת ה' היא תעשיר. ונמצא, שאם משתדל האדם ביותר להתאמץ בתחבולות להגדיל פרנסתו, הרי הוא נותן חשיבות ומציאות לאותם "ממוצעים", שהם כללי העסק והמסחר. הוא טועה לחשוב שיש בכוחם להגדיל את פרנסתו. ואף שגם הוא מודה שמקור הברכה הוא הקב"ה, הרי גם נתינת חשיבות ומציאות ל"ממוצעים" יש בה משום עבודה זרה בדקות.

ואם בעבודה זרה בפשטות משתחוה האדם ומרכין ראשו רח"ל, הרי בעבודה זרה בדקות זו, מרכין האדם את כוחותיו הנפשיים ואת שכלו כלפי אמצעי הפרנסה; והרכנה זו שהיא ברוחניות חמורה אף מהרכנת הראש בגשמיות.

ומעתה יובן כיצד הציווי "ששת ימים תעשה מלאכה", "תעשה" מאל"י ובדרך טפל, הוא התיקון לחטא העגל. כי כאשר האדם עוסק בפרנסתו רק כ"כלי" ואמצעי בלבד, שבה תשכון ברכת השי"ת, עשי' שהיא "נעשית מאל"י" בלא התעסקות יתירה, הרי בזה מוכיח את אמונתו שהשי"ת הוא לבדו הזן ומפרנס, ואין עוד שום מציאות מלבדו.

עסק פרנסה שמכפר על חטא העגל

ויקהל משה ג' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה ויקהל משה – למחרת יום הכיפורים כשידך מן ההר (לה), א-ב. רש"י

ציווי זה נאמר למחרת יום הכיפורים, היום שבו סלח ה' לישראל על חטא העגל.

ובטעם הדבר יש לבאר בפנימיות הענינים, שיש בציווי זה סדר תקנה על חטא העגל:

ידועים דברי הרמב"ם בריש הלכות עבודה זרה, שחטא עבודה זרה התחיל בזה שבני דור אנוש נתנו חשיבות לכחות הבריאה, והאמינו שיש להם כח משלהם, בהיותם הממוצעים כביכול בין הקב"ה ובין העולם, ומזה הגיעו לכפירה בעיקר.

ועד"ז מבואר בתורת החסידות (לקוטי תורה אחרי כז, ג. וראה ספר המאמרים מלוטש תשרי-חשוון עמ' שכג ואילך), שההתמסרות והשקעת הדעת בהשתדלות בעסקים היא גם בבחינת עבודה זרה, כי האדם נותן בזה חשיבות לממוצעים, כאילו הפרנסה תלויה בהם, ושוכח שהפרנסה מגיעה מאת ה' יתברך.

וזהו שלאחר הכפרה על חטא העגל אמר משה רבינו לישראל את הציווי "ששת ימים תעשה מלאכה":

ביארו חז"ל (ראה ש"ך עה"ת ובמכילתא כאן) בדיוק הלשון "תעשה" (ולא "תעשה"), ש"בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים". וענין הדברים בעבודת האדם הוא, שהאדם אינו נותן חשיבות להתעסקותו במלאכה, אלא יודע שהפרנסה תלויה בקב"ה בלבד, והמלאכה כאילו נעשית מאלי'.

וזהו שאמר משה לבני ישראל, שכדי לכפר ולתקן את חטא העגל, יש לעקור את המקור והיסוד לעבודה זרה - נתינת כח וחשיבות לממוצעים, אלא יש לזכור שהכל תלוי בקב"ה בלבד. וכשהאדם מתנהג באופן זה - ממילא הוא שולל את ענין חטא העגל.

לקשור גם את "סופי היריעות"

את יתדת המשכן ואת יתדת החצר ואת מיתריהם

יתרות – לתקוע ולקשור בהם סופי היריעות בארץ שלא ינעו ברוח (לה, ית. רש"י)

יש לפרש בדרך הדרוש:

כאשר אדם מחנך את תלמידו לעמוד על דרך הישר והאמת, ושיעמוד איתן נגד הרוחות הרעות המנשבות בחוץ, אפשר שיחשוב המחנך שמילוי חובתו כמחנך מסתיים בכך שהוא מלמד את התלמיד אותם הדברים שביכולתו בחכמתו הגדולה להשפיע עליו, אך בדברים הנראים כטפלים אין הוא צריך להשקיע את זמנו וכחותיו, כי גם בלעדיהם יישאר התלמיד חזק באמונתו.

אך האמת אינה כן, אלא אם רוצה המחנך שהתלמיד "לא ינוע ברוח" ולא יפול מה"רוחות" המנשבות בעולם, עליו "לתקוע ולקשור" ולחזק אצל התלמיד גם את ה"יתדות" וה"מיתרים", דהיינו הפרטים שלכאורה אינם חשובים כ"כ, כי אם לא יעשה כן, א"א לדעת מאיזה צד תפיל אותו ה"רוח".

ורק כשהתלמיד שלם לגמרי בתורה ומצוות, עד הפרטים הכי חיצוניים - אזי יוכל להיות סמוך ובטוח ש"לא ינוע ברוח", ויישאר איתן וחזק באמונת ה'.